

**LIETUVOS RESPUBLIKOS BANKŲ ĮSTATYMO NR. IX-2085 2, 87 STRAIPSNIŲ IR
PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS CENTRINIŲ
KREDITO UNIJŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1682 2, 70 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINIŲ PRIEMONIŲ
RINKŲ ĮSTATYMO NR. X-1024 106 STRAIPSNIO IR PRIEDO PAKEITIMO
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINIO TVARUMO ĮSTATYMO
NR. XI-393 102 STRAIPSNIO IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos bankų įstatymo Nr. IX-2085 2, 87 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Bankų įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos centrinių kredito unijų įstatymo Nr. VIII-1682 2, 70 ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Centrinių kredito unijų įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo Nr. X-1024 106 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Finansinių priemonių rinkų įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo Nr. XI-393 102 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Finansinio tvarumo įstatymo projektas) (toliau visi kartu – Įstatymų projektai) parengti į nacionalinę teisę perkeltiant 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2017/2399, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2014/59/ES nuostatos, susijusios su neužtikrintų skolos priemonių eiliškumu nemokumo atveju (toliau – Direktyva).

Teikiamų Įstatymų projektų tikslai – įgyvendinant Direktyvos nuostatas, sudaryti sąlygas užtikrinti efektyvų ir skaidrų gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonės taikymą, pertvarkant žlungančius bankus, centrines kredito unijas, finansų maklerio įmones, kurių pradinis kapitalas ne mažesnis kaip 730 tūkst. eurų (toliau – didelė finansų maklerio įmonė), ir Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 4 ir 5 punkte nurodytus subjektus, (toliau visi kartu – finansų sektoriaus subjektai), ypač finansų sektoriaus subjektų tarpvalstybinių grupių pertvarkymo atveju, bei suteikti teisinį aiškumą neužtikrintų skolos priemonių turėtojams bei pertvarkymo institucijoms. Siekiant aukščiau nurodytų tikslų, Įstatymų projektuose siūloma nustatyti naują skolos priemonių klasę ir pakeisti dėl šių priemonių atsirandančių kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumą finansų sektoriaus subjektų bankroto atveju.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymų projektus rengė Finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorius – Sigitas Mitkus, tel. (8 5) 239 0070) Kredito ir mokėjimų rinkų skyriaus vedėja Akvilė Kalantaitė, tel. (8 5) 2390 223 ir vyr. specialistė Agnė Grigaitė, tel. (8 5) 2194 482.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai:

Vienas iš pagrindinių Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo, kuriuo į nacionalinę teisę perkelta Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyva 2014/59/ES (toliau – 2014/59/ES direktyva), tikslų – užtikrinti, kad privatus sektorius padengtų bankų nuostolius krizių atveju. Esminis šio tikslo įgyvendinimo įrankis – gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonė (angl. *bail-in*). Bail-in priemonė iš esmės yra atvirkštinis įrankis krizės laikotarpiu plačiai taikytai bail-out priemonei, kai bankai buvo gelbėjami išorinių investuotojų (dažniausiai mokesčių mokėtojų (viešosiomis) lėšomis. Pagal Finansinio tvarumo įstatymą nuostolių patyrusiam bankui rekapitalizuoti naudojamos ne išorinės lėšų injekcijos, bet jo paties akcininkų ir kreditorių lėšos. Tai vykdoma nurašant banko turimus įsipareigojimus šiems akcininkams ir kreditoriams arba tuos įsipareigojimus konvertuojant į nuosavybės priemones. Nurašymas vykdomas laikantis atvirkštinio kreditorių reikalavimų tenkinimo bankroto procese eiliškumo

(t.y. pirmiausiai nurašomas akcinis kapitalas, tuomet, jei to neužtenka, subordinuotos paskolos ir t.t.).

Šiuo metu bankų ir centrinių kredito unių kreditorių reikalavimų, kurie nėra užtikrinti įkeitimu ir (arba) hipoteka, tenkinimo eiliškumą bankroto procese reglamentuoja Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 87 straipsnis ir Lietuvos Respublikos centrinių kredito unių įstatymo 70 straipsnis. Tačiau finansų maklerio įmonėms ir kitiems finansų sektoriaus subjektams dabar galiojantys įstatymai neįtvirtina specialių nuostatų dėl įkeitimu ir (arba) hipoteka neužtikrintų kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumo bankroto atveju. Tokių finansų sektoriaus subjektų kreditorių reikalavimai bankroto atveju tenkinami pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 35 straipsnyje nustatytas eiles.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Pagal šiuo metu galiojančią ES bankų ir kitų pertvarkomų finansų sektoriaus subjektų pertvarkymo sistemą visi bankai turi atitikti minimalų nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimą (angl. *Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities* (toliau – MREL), kad turėtų pakankamai finansinių išteklių patirtiems nuostoliams nurašyti ir atkurti nuosavą kapitalą, ištikus finansiniams sunkumams.

Tačiau kadangi MREL nereikalauja privalomos tinkamų priemonių subordinacijos, praktikoje gali susidaryti situacijos, kai MREL reikalavimo įvykdymui tinkamas įsipareigojimas nemokumo atveju gali būti toje pačioje kreditorinių reikalavimų eilėje kaip tam tikri kiti įsipareigojimai, kuriems gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonė gali būti netaikoma (pvz., trumpalaikės tarpbankinės paskolos, sudėtingos išvestinės finansinės priemonės). Dėl to priemonių, kurioms taikoma gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonė, turėtojai gali nukentėti labiau nei bankroto atveju, o 2014/59/ES direktyva reikalauja tokiais atvejais atlyginti šiuos per didelius nuostolius iš pertvarkymo fondo.

Direktyva siekiama išvengti šios rizikos. Todėl įvedama nauja pirmaeilių neužtikrintų skolos priemonių klasė, kuri bankroto atveju eina prieš nuosavų lėšų priemones ir subordinuotuosius įsipareigojimus, kurie nelaikomi nuosavų lėšų priemonėmis, tačiau po kitų pirmaeilių įsipareigojimų. Į šią klasę patenka skolos priemonės – obligacijos ar kitų formų perduodamos skolos, finansinės priemonės, kuriomis sukuriama arba pripažįstama skola, ir:

- kurių pradinis sutartinis terminas yra bent vieni metai,
- kurios nėra išvestinės finansinės priemonės ir kurių sudedamąja dalimi nėra įterptosios išvestinės finansinės priemonės ir
- kurių su emisija susijusiuose sutartiniuose dokumentuose ir prospekte, kai jis rengiamas, aiškiai nurodoma, kad kreditorių reikalavimai, atsirandantys dėl šių skolos priemonių, bankroto atveju būtų tenkinami tik po kitų pirmaeilės skolos priemonių.

Pagal Direktyvą skolos priemonėmis, kurių sudedamąja dalimi yra įterptosios išvestinės finansinės priemonės, nelaikomos kintamosios palūkanų normos skolos priemonės, jeigu kintamoji palūkanų norma nustatyta taikant plačiai naudojamą pagrindinę palūkanų normą (pvz., EURIBOR arba LIBOR) ir emitento nacionaline valiuta neišreikštos skolos priemonės, jeigu pagrindinė skolos suma, grąžinama jos dalis ir palūkanos išreikštos ta pačia valiuta. Siekiant tinkamai įgyvendinti minėtas Direktyvos nuostatas nacionalinėje teisėje, siūloma pakeisti Bankų įstatymo 87 straipsnyje ir Centrinių kredito unių įstatymo 70 straipsnyje nustatytą kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumą bankroto atveju ir įterpti naują šeštą kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę, kuria būtų tenkinami kreditorių reikalavimai dėl naujos klasės skolos priemonių. Taip pat siūloma patikslinti, kad kreditorių reikalavimai, kurie pagal dabar galiojančių Bankų ir Centrinių kredito unių įstatymus tenkinami šeštąja, septintąja ir aštuntąja eilėmis, atitinkamai būtų tenkinami septintąja, aštuntąja ir devintąja eilėmis.

Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje vartojama išvestinių finansinių priemonių sąvoka suprantama taip, kaip ji apibrėžta 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir

sandorių duomenų saugyklų, siūloma patikslinti Bankų įstatymo 2 straipsnio 12 dalies ir Centrinų kredito unijų įstatymo 2 straipsnio 13 dalies nuostatas, apibrėžiančias kitas šiuose įstatymuose naudojamas sąvokas, pateikiant nuorodą į minėtą reglamentą.

Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva numato naują skolos priemonių klasę ne tik kredito įstaigoms, bet ir didelėms finansų maklerių įmonėms bei kitiems finansų sektoriaus subjektams, Finansinių priemonių rinkų ir Finansinio tvarumo įstatymus siūloma papildyti nuostatomis, reglamentuojančiomis kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumą tokių subjektų bankroto atveju. Tai yra minėtuose įstatymų projektuose siūloma vietoj kreditorių reikalavimų tenkinimo eilių pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 35 straipsnį taikyti Bankų įstatymo 87 straipsnyje nustatytas kreditorių reikalavimų tenkinimo eiles *mutatis mutandis*. Siūlomu reguliavimu iš esmės būtų perkeltos dabar galiojančios Įmonių bankroto įstatymo 35 straipsnyje nustatytos eilės (pirmoji – trečioji eilės) ir papildomai nustatytos žemesnės kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės (ketvirtoji – devintoji eilės).

Taip pat Įstatymų projektuose siūloma nustatyti, kad naujas kreditorių reikalavimų tenkinimo eiliškumas būtų taikomas tik bankroto procedūroms, pradėtoms po keičiamų įstatymų įsigaliojimo dienos. Kartu, siekiant užtikrinti teisinį tikrumą naujos klasės skolos priemonių turėtojams (investuotojams) bei tinkamai įgyvendinti Direktyva nauja redakcija išdėstytas 2014/59/ES Direktyvos 108 straipsnio 4 dalies nuostatas, Įstatymų projektuose nustatoma, kad kreditorių reikalavimai, atsiradę dėl naujos klasės skolos priemonių, išleistų iki keičiamų įstatymų įsigaliojimo dienos, bankroto atveju tenkinami pagal iki minėtų pakeitimų įsigaliojimo dienos galiojusiuose įstatymuose nustatytą eilę: bankų ir centrinių kredito unijų atveju – penktąją eilę, o didelių finansų maklerių įmonių ir kitų finansų sektoriaus subjektų atveju:

- *jei bankroto procesas pradėtas iki įstatymų įsigaliojimo dienos* – Įmonių bankroto įstatymo 35 straipsnyje nustatyta *trečiaja eile*;

- *jei bankroto procesas pradėtas po įstatymų įsigaliojimo dienos* – Bankų įstatymo 87 straipsnyje nustatyta *penktąją eilę, o de facto* – trečiaja eile, kadangi minėtų subjektų kreditoriai neturėtų reikalavimų, tenkinamų Bankų įstatymo 87 straipsnio 2 ir 4 dalyse nurodytomis antrąja ir ketvirtąją eilėmis (reikalavimai dėl indėlių), nes pagal Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo 3 straipsnio 4 dalį išimtinę teisę priimti indėlius ir kitas grąžintinas lėšas iš neprofesionalių rinkos dalyvių turi tik kredito įstaigos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Naujasis reglamentavimas užtikrins didesnę teisinę aiškumą bankams ir kitiems finansų sektoriaus subjektams rinkoje išleidžiant skolos priemones, tenkinančias MREL reikalavimą ir tinkamas absorbuoti nuostolius pertvarkymo atveju, taip pat – teisinę aiškumą šių priemonių turėtojams (investuotojams), pertvarkymo institucijai ir, atitinkamai, mažins teisinių ginčų riziką, tuo pagrindu, kad pažeistas „*No Creditor Worse Off*“ principas, reiškiantis, kad kreditorių nuostoliai pertvarkymo atveju neturi viršyti nuostolių, kuriuos jie patirtų iškelus įprastą bankroto bylą.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektuose naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų neapibrėžiama.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Naujų įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikia.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų lėšų iš valstybės biudžeto nereikės.

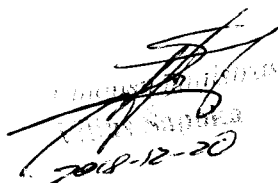
13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:
„Skolos priemonė“, „bankrotas“, „kreditorių reikalavimai“, „pertvarkymas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

2018-12-20